

Fig. 1. Rsted. Ydre, set fra Sydvest.

E. Horskjær 1939

RESTED KIRKE

MORSØ SØNDER-HERRED

Kirken, der var Anneks til Karby indtil 18. April 1903¹, da Rsted blev et eget Pastorat, ejedes o. 1630 og 1666 af Kronen², men tilstodes Kancelliassessor Peder Thøgersen Lassen 12. November 1716 med Jus patronatus og vocandi³. Den ejedes af private (sml. Klokke, S. 859), indtil den overgik til Selveje 1. Januar 1914⁴. — I Udkast til Klemmebrev af 9. Maj 1555⁵ staar: »Rsted Kirke skal ødelægges og Sognefolket skal søge til Hvidbjerg Kirke, og samme Rsted Kirkes Sten og Tømmer skal komme til at forbedre Hvidbjerg Kirke og Karby Kirke«, men Bestemmelsen er udstreget.

Kirken ligger nordligt i Byen. Kirkegaarden hegnes mod Nord og Øst af Kampestensdiger, mod de to andre Verdenshjørner af nye Mure af kløvet Kamp, med Indkørsel i Syd og Laage i Vest. Under Gangen langs Kirkens Nordside ligger en Række store Kampesten, og her er man ved Gravkastning stødt paa Granitsten muret i Kalk⁶.

Bygningen bestaar af Kor og Skib fra romansk Tid, gotisk Vaabenhus samt Taarn fra 1936. Orienteringen er næsten korrekt.

Den romanske *Granitkvaderkirke*, Kor og Skib, har Skraakantsokkel. Korets Østvindue staar som Vægnicke, men er forstyrret udvendigt, hvor kun Over-

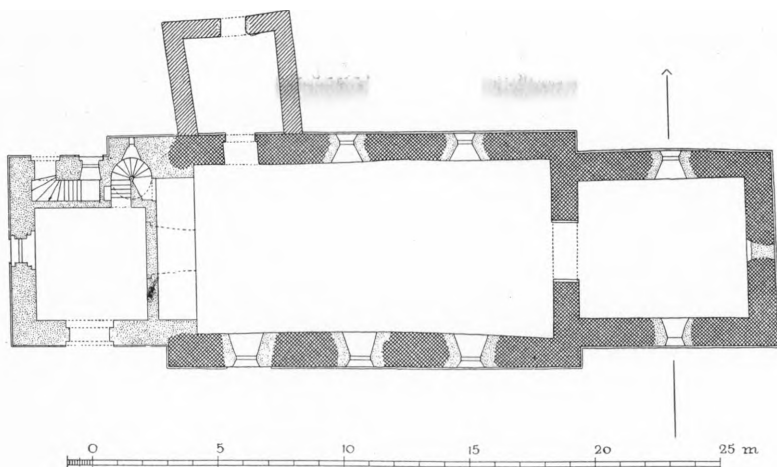

Fig. 2. Rested. Plan. 1:300. Maalt af C. G. Schultz 1940.

og Underligger synes at sidde paa Plads. Sydvinduet, hvoraf 1885 kun Overliggeren var uforstyrret, er nu genfremstillet, med romansk Saalbænk og et Par gamle Smigsten udvendig. Ogsaa i Nordvinduet er der genanvendt en romansk Overligger. Endvidere ligger der en itubrudt Monolit-Overligger som Tærskel i Vaabenhusedøren, og uden for denne en anden, med kraftig Rundstav i Buekanthen. I Skibet, hvis Murhøjde over Sökkelen er o. 5,10 m, er den rektantede Norddør, som bryder Sökkelen, endnu i Brug. Syddøren, der spores svagt i det Indre, markeres udvendig af et o. 175 cm bredt Spring i Sökkelen⁷, og derover af tre Skifter høje Lodfuger i samme Afstand fra hinanden. Døren har oprindelig været formet som en Søjleportal af samme Type som Frøslev (S. 799) og Tødsø (Morsø Nørre-Hrd.); to ens, terningformede *Søjlebaser, nu paa Dueholm, blev 1873 sammen med et Søjleskæft fundet i Blistrup⁸ og sagdes at stamme fra Rested (Magnus-Petersen).

I Skibets Nordvesthjørne sidder en Kvader med et uregelmæssigt Stenhuggerfelt; i en anden, højere oppe, ses fire o. 2 cm brede Kløvehuller paa Række.

I det *Indre*, hvor Væggene er helt kvadersatte, staar Triumfbuen (sml. Fig. 4) med lige afskaaret Skraakantsokkel og attisk profilerede Kragsten (S. 783 Fig. 10), omløbende mod Vest. Triumfgavlen er nedrevet til Loftshøjde. Ogsaa i de indvendige Kvadre findes Stenhuggerfelter, et firkantet over Opgangen til Prædikestolen, og i Nordvæggen over Pulpituret et rektangulært Felt, hvis vestre Hjørner er falsede og i hvis Bund der er flere uregelmæssige, aftrappede Fordybninger; her ses desuden en Kvader, der ved Underkanten har et Buefelt omgivet af en spinkel Rundstav.

Ændringer og Tilføjelser. Vaabenhuset foran Norddøren, der baade ud- og indvendig hovedsagelig er sat af romanske Kvadre, er formodentlig sengotisk.

E. Horskjær 1939

Fig. 3. Rested. Alterkalk med gotisk Knop og Fod fra 1664 (S. 856).

Den fladbuede Dør er oprindelig, men udvidet i Lysningen; den glatte Taggavl er muret af smaa Mursten. I Vestmuren et firkantet Stenhuggerfelt.

Taarnet, hvis underste syv Skifter er af Kvadre fra den nedbrudte Vestgavl, er opført 1936 (Arkitekt Jens Foged). Indtil da hang Klokken i en tømret, spaantækket †Klokkestabel ved Korgavlen (Uldall). Et †Klokkehus nævnes 1706 (Rgsk.).

Kirkens ydre Kvaderklædning, der hyppigt er omsat⁹, staar blank, ligesom Munkestenspartierne om Skibets flad-rundbuede Vinduer, som har Træ-Karme og er indsat 1936; Taarn og Taggavle er hvidtet. Baade over Kor og Skib er der bevaret gammelt Egetagværk med

to Lag Hanebaand, det nedre tappet, det ovre bladet; i Koret er Tømmeret mærket med øksehugne, i Skibet med Huljernes Stregnumre. Vaabenshusets Tagværk er nyt, af Fyr. Tagene er tækket med Bly undtagen Vaabenshusets, der er teglhængt. Det Indre har Bjælkeloft.

INVENTAR

Rester af *Alterbord* op ad Østvæggen, dækket af Træpanel fra 1600'erne og senere. 1873 sagdes det at være af Granit med en Dæklade af to Sten, hvori der ikke var Relikviegemme (Magnus-Petersen). Det manglende skal være ført til Blistrup inden 1904¹⁰.

†*Alterklæde* af brunt Fløjl med Guldkniplinger, nævnt 1711 (Rgsk.).

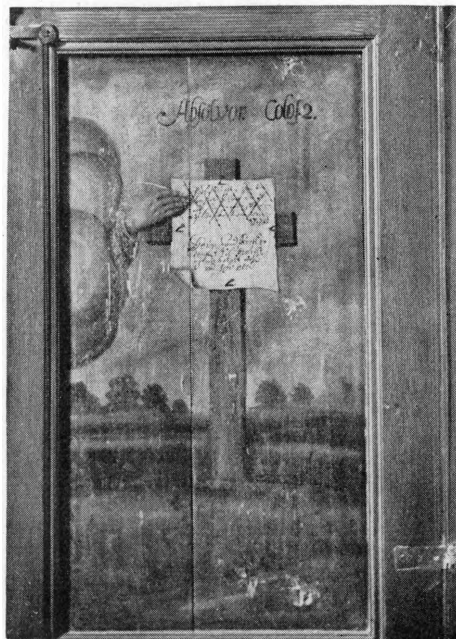
Altertavle, i Renaissance, fra o. 1600, delvis af Næssund-Arbejde og nøje svarende til Gettrup (S. 721). De to Tavler har ganske ensartede Storsøjler, Topsøjler og Gesimser, og begge Steder afviger de af Groningen-Maneren paa-virkede Vinger fra de sædvanlige Næssund-Arbejder. Ornamentale Liljespidser findes baade paa Postamenter og Vinger. Englehoveder mangler, og Storvingernes yderste Flige er beskaarne. Tavlen staar egetræsmalet med hvidt, Guldbronze og moderne Indskrifter. Foran Midtfeltet et Maleri, Kristus og de smaa Børn, signeret E. Jurs 1925.

Alterkalk (Fig. 3), nu 20 cm høj. Fra o. 1500—50 er Stangen og den flade Knop, der har profilerede Rudetoppe, hvori Minuskler: »ihesus« paa karreret

V. H. 1936

Fig. 4. Rested. Font og Præstestol (S. 857 og 858).

V. H. 1936

Fig. 5. Rested. Fylding i Præstestol, med pietistisk Maleri (S. 858).

Bund, og opdrevne Tunger, der paa Knoppens Overside er dekoreret med graveret Stavværk paa karreret Bund. Den sekskantede Stang, der mod Bæger og Fod begrænses af en tungebrudt Profil, har lette, vistnok senere Renaissancegraveringer, Blomster, Rosetter o. 1. Foden, fra 1664, hvis Standkant over den flade Fodplade er karnisagtigt profileret, har seks runde Tunger, de to med graverede Adelsvaaben: Sehested-Lykke og derover 16 64 AS CD, henvisende til Jomfru Anne Sehested Christensdatter til Sindbjærggaard. Det høje Bæger er nyt; under Bunden sent indridset: 22 L.

Disk med et elegant Cirkelkors paa Randen, midt i Bunden et noget grovere, indcirklet: IHS.

Alterstager, o. 1625—50, balusterprofilerede, med svulmende Fodskaal, 26,5 cm høje.

†*Messehagel* af brunt Fløjl med Guldkniplinger, nævnt 1711 (Rgsk.).

Font (Fig. 4), romansk, af Granit. Den svære Kumme (Tvm. 85—87 cm), med Afløb midt i Bunden, har en Rundstav-Ring noget under Overkanten og en anden om Overgangen til Foden, der er lille og formet som en Pyramidestub uden Detailler.

Fad af Messing, moderne. Paa Randen graveret naive Daabsscener.

Kande af Tin, fra o. 1830.

Prædikestol, fra o. 1600, enkelt snedkret i Næssund-Maner. Storfelternes

Arkader har kannelerede Pilastre, deres Buer fladt tunget Inderkant og i Buevinklerne liljeagtige Treblade. I Stedet for Hjørnesøjler er der Felpilastre. De smaa Hængeornamenter kantes af Akantusblade, endende i Spiraler; Underbaldakinen afsluttes med et Menneskehoved under tovsnoet Skive. Gammelt, glat Opgangspanel. I Gesimsens nye Dækplade er indfældet en Stump gammelt Fyrretræ med Aarstallet 1595. Faget nærmest Opgangen er tilføjet o. 1870. Den ejendommelige Himmel, fra 1699, af Christen Bech Snedker (Rgsk.), er formet som en otteodded Stjerne, med Due og naive Englehoveder under Spidserne, men meget stærkt fornyet. Det er tvivlsomt, om nogle af dens udsavede Top- og Hængestykker er gamle.

Ved en Istandsættelse 1936¹¹ genfremstillede en Staffering fra Aar 1700 (Guld, rødt, grønt, Lasurer). I Storfelterne Evangelistbilleder med Navne i hvid Skriftekrift, plumpe, malet med bred Pensel, i Smalfelterne gylden Fraktur paa sort Bund (Apostl. Gern. 10, 43, Matt. 3, 10) samt Aarstallet 1700.

Stolestader, fra o. 1650. Det øverste Stadepar har Gavle af profilhøvede Planke, foroven endende med en paalagt, udsavet Plade, der krones af en lille Trekantgavl og flankeres af smaa Firkantspir med skællagte Skiver. De tilhørende Døre har Arkader, den søndre med kannelerede Pilastre og baandslyngsmykket Bue, den nordre med profilhøvede Pilastre og rigere smykket Bueslag (Sens-renaissance-Fladsnit; i et Smalfelt over Buen to nedadvendende Ørnehoveder).

Alle de øvrige Stader har Gavle med Trekanttoppe, indrammede af Tandsnitlister, medens Dørene, hvis Rudefelter dannes af paalagte Profillister, krones af en Æggestav under tre runde Toppe med svagt nedskaarne Halvrosetter. Graa Maling med lidt Staffering (1936).

Præstestol (Fig. 4), i Korets Nordvesthjørne, vistnok den Skriftestol, som Christen Bech Snedker gjorde 1699, enkelt snedkret, med drejede Balustre og Tandsnitgesims over glatte Paneler, i hvis Fyldinger er malet pietistiske Allegorier og latinske Fyndord. I vestre Fylding mod Syd: Haand fra Skyer hamrer et Hjerte paa Ambolt, »Mollesco. Jerem. 27« (»Jeg blødgøres«), i østre: Haand fra Skyer holder Vægt, paa hvilken Hjerte og Kors opvejer Lovens Tavler, »Præpondero. Rom. 6« (»Jeg har Overvægten«). I Dørfyldingen mod Øst (Fig. 5): Til Kors er naglet en beskrevet Seddel, paa hvilken Haand fra Skyer med Pennefjer sletter det gamle Testaments Krav; nederst paa Seddelen læses: »Denne Sandskreft er naglet til Kaarsit og nu betalt med Jesu Blod.« »Absolvor. Colos. 2« (»Jeg frikendes«). Iøvrigt egetræsmalet.

Degnestol, i Korets Sydøsthjørne, fra o. 1600. Pulten har kanthøvede Gavlplanker, Toptrekanter (med tværstregede Lister) og Spir. Forsiden, der er delt i to Felter, det ene med Dør, har rundtunget Gesimsliste og Fodbrædt med kølbueformede Udsvejfninger og indskaarne Kors. Sædets Gavle er nedskaarne i svungen Kontur. Indsnittede Degnenavne. Malet som Stolestaderne.

Pengeblok, enkel, jernbunden.

Dørfløj i Skibets Norddør, af Eg, jernbunden, vel fra o. 1600—50 (sml. Hvidbjerg S. 740). Sammensat af fire Planker, samlet med Noter og løs Fjer; Bagsiden har to paanaglede Revler. Syv vandrette Jernbaand, hvoraf to er Gangjern, og tre lodrette deler Forsiden i retvinklede Felter. I et af disse en smedet Dørring med fire Kugler; paa Bagsiden en maaske senere Laas (1700'erne?).

Klokke fra 1786. Om Halsen Brystbilleder af de elleve første Konger af den oldenborgske Stamme (Chr. I—Chr. VII), under Kroner, og fornedet ledsaget af Initialer; mellem Billederne Blomsterornamenter og Delfiner. Paa Klokkelegemet, omgivet af Møntaftryk, med Versaler: »Bekostet med Omstøbning af Iens Christensen Riis paa Blistrup 1786 støbt af Daniel Henrich Reimer Klokcestøber[!] i Randers lærd og fød i Kieøbenhavn[!] N (Nummer?) = 26«. Tvm. 79 cm. En ældre †Klokke repareredes 1713 (Rgsk.)¹².

GRAVMINDER

**Kisteplade* af Bly, af Form som et delvis oprullet Papirark med sort, malet Skrifveskrift. Over [Ped]er Christenssen Tebring, født i Tæbring 8. August 1655, død paa Sindbjerggaard 23. September 17[27] i sit 73. Aar. Tilhørende Kistebeslag. Nu paa Dueholm.

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1686—1714, div. Aar (LA. Viborg). — Museumsindberetninger af J. Magnus-Petersen 1873, Povl Jensen 1935 (Inventar), C. A. Jensen, E. Moltke og E. Horskjær 1939.

Michael Mikkelsen: Af Redsted og Hvidbjerg Sognes Historie, i AarbMors 1919. S. 53 ff.

F. Uldall: Optegnelser om de danske Landsbykirker III. 1885. S. 283 (NM). — Axel Sørensen (?): Opmaaling af Kirken 1904 samt Noter (NM).

¹ Mikkelsen. S. 70. ² Fortegnelser over Danmarks Kirker o. 1630 og 1666 (RA).

³ Dokumenter og Breve vedr. de beholdne og bortsolgte kongelige Kirker i Aalborg og Viborg Stifter 1710—23 og 1734. Skødet er udstedt 11. Jan. 1717, se Kronens Skøder III, 597. (RA). ⁴ Mikkelsen. S. 61. ⁵ H. F. Rørdam: Danske Kirkelove. 1883. S. 446. ⁶ Mikkelsen. S. 60. ⁷ Springets Bredde — 175 cm — svarer nøje til Bredden paa Frøslevs tosøjlede Nordportal. ⁸ Skaftet, der var o. 130 cm langt og o. 18 cm tykt, kendes nu ikke mere. To til Baserne svarende *Kapitæler, ligeledes paa Dueholm, det ene med modvendt Reliefhoved i det ene Sidefelt, det andet med et reliefhugget Liljeornament, indkommet fra Frøslevgaard, stammer enten fra Rested eller fra Frøslev. Søjledele fandtes 1873 i Movtrup Hovedgaards Have (Magnus-Petersen). ⁹ 1693 indkøbtes der Kalk til den paa Fald staaende Mur paa Sydvesthjørnet af Højkirken, 1711 nedtoges og genindsattes en Del store Sten paa Højkirkens Sydside og 1712 og 1714 omsattes en stor Del af Østgavlen (Rgsk.). ¹⁰ Note af Axel Sørensen(?) 1904:

Granitalteret er ført til Blistrup, af M. Mackeprang 1906 (Provst Krarup rel.): Kirke-ejeren paa Blistrup lod før 30 Aar siden (o. 1876) den gamle Granit-Alterbordplade, der hvilede paa fire Piller, mellem hvilke der var Murværk, egenmægtigt udtage og hugge i Stykker til Trappesten. ¹¹ Af Povl Jensen. ¹² Jens Jensen Markskelhus forfærdiger Klokken, som var sprækket mesten rundt omkring undtagen en liden Del, som var hel, og paa Klokken drillet (o: boret) mange Huller og med Jernbaand, Klinker og Søm sat den sammen igen (15 Slettedaler).

Fig. 6. Rested 1794.